

SEINÄJOEN MUSEOT

AIKA- moinen kaupunki

SEINÄJOEN
HISTORIAA
JA
AMMATTEJA
LAPSILLE

AIKA- moinen kaupunki

SEINÄJOEN HISTORIAA
JA AMMATTEJA LAPSILLE
AIKA-moinen kaupunki -hanke 2021–2022

SEINÄJOEN MUSEOT
2022

AIKAmoinen kaupunki –
Seinäjoen historiaa ja ammatteja lapsille

AIKAmoinen kaupunki -hanke 2021–2022
Seinäjoen museot

Toimitus ja tekstit Soile Haapala

Tekstien selkoistus Mervi Heikkilä

Kuvitus Marjo Nygård

Ulkoasu Mervi Nygård

Valokuvat

Kuvaajat tai kuvien omistajat on mainittu kuvien yhteydessä.
Jos niitä ei ole mainittu, kuvat on ottanut Kalevi A. Mäkinen,
ja kuvat kuuluvat Seinäjoen museoiden arkistoon.

Julkaisija Seinäjoen museot

Painopaikka Bookcover, Seinäjoki 2022

ISBN 978-952-69806-3-8 (pehmeäkantinen)

ISBN 978-952-69806-4-5 (PDF)

AIKAmoinen kaupunki -hanke on saanut Museovirastolta valtionavustuksen.

**SEINÄJOEN
MUSEOT**

Sisällys

5–6 JOHDANTO

8–23 TARINA

Memo-koira

AIKAmoisessa kaupungissa

24–28 TYÖPAJAT

Käsityöpaja

Kuvataidepaja

Teatteripaja

Elokuvapaja

29–33 MUSIIKKI

Lastenmusiikkiorkesteri Orffit:

AIKAmainen kaupunki

Johdanto

AIKAmoinen kaupunki on Seinäjoen museoiden hanke.
Toteutimme sen vuosien 2021 ja 2022 aikana.
Hankkeessa teimme lapsille tarkoitetun toimitamme
helpommin saavutettavaksi.

Hanke lähti liikkeelle siitä ajatuksesta,
että Seinäjoelle rakennetaan uusi museokeskus.
Sen näyttelyissä lapset voisivat
tutustua Seinäjoen historiaan
ja leikkiä ammattileikkejä.
Toivomme, että museokeskus toteutuu pian!

Tässä esitteessä kerromme,
kuinka veimme toimintaamme lasten luo
kouluihin ja päiväkoteihin.
Teimme sen yhdessä
luovien alojen ammattilaisten kanssa.
Esite on saatavilla paperisena Seinäjoen museoilta.
Se löytyy myös internetistä
Seinäjoen museoiden kotisivuilta.

AIKAmoinen kaupunki -hankkeessa
kerroimme Seinäjoen historiasta lapsille
ammattien avulla.
Keskityimme erityisesti aikaan,
jolloin Seinäjoesta tuli nopeasti kasvava kaupunki.
Se tapahtui 1960 ja 1970 -luvuilla.
Valitsimme ammatteja niiltä aloilta,
jotka ovat olleet tärkeitä Seinäjoella.

Tarina

Hankkeessa kirjoitimme kuvitteellisen
Memo-koiran tarinan.
Tarinassa tutustutaan erilaisiin ammatteihin.
Tarinan ideoi ja selkoisti kirjailija Mervi Heikkilä.
Tarinan ammattihahmot kuvitti Marjo Nygård.
Liitimme tarinaan myös valokuvia ja tekstejä
Seinäjoen kaupungista.

Työpajat

Tässä esitteessä on myös työpajojen kuvauksia.
Suunnittelimme ja toteutimme työpajat yhteistyössä eri ammattilaisten kanssa.
Testasimme työpajoja
Seinäjoen kouluissa ja päiväkodeissa.
Työpajoja ohjasivat
käsityönopettaja Hanne Katajamäki,
kuvataiteilija ja opettaja Minna Bengs,
teatteri-ilmaisun ohjaaja Salla Honkanen
sekä kulttuurituottaja Toni Annala.
Samalla tavalla voimme tulevaisuudessa
järjestää työpajoja Seinäjoen lähikunnissa.

Musiikki

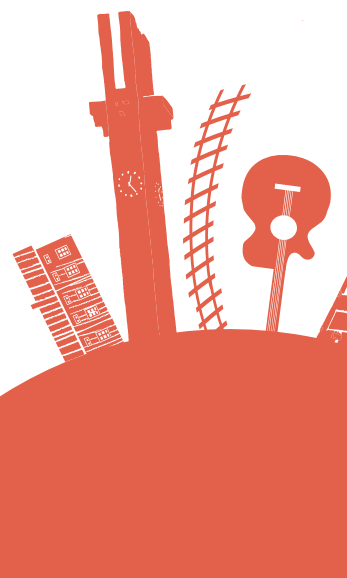
Tilasimme hankkeeseen lastenmusiikkia.
Sitä meille teki Lastenmusiikkiorkesteri Orffit.
Orkesteri sävelsi ja sanoitti musiikkilevyn
nimeltä Aikamoinen kaupunki.
Laulut kertovat Seinäjoesta,
mutta ne sopivat moniin muihinkin kaupunkeihin.
Tätä musiikkia voi kuunnella vapaasti internetissä
Orffit-orkesterin julkaisukanavilla.

Kiitokset

Hankkeen ideoi Seinäjoen museon yleisötyön tiimi.
Suunnitteluun saimme paljon apua.
Haluamme kiittää yhteistyöstä
Seinäjoen koulujen ja päiväkotien edustajia
sekä suunnitteluryhmään osallistuneita opettajia,
Taidepäiväkotia Saiman lapsiryhmiä ja henkilökuntaa
ja lastenkulttuurikeskus Louhimoa.
Kiitos jokaiselle ammattilaiselle,
joka kertoi meille muistojaan omasta työstään.
Kiitos kuvien lainaajille.
Kiitämme myös Museovirastoa,
joka myönsi hankkeen kuluihin valtionavustusta.

Tervetuloa tutustumaan AIKAmoiseen kaupunkiin!

Soile Haapala
tutkija
AIKAmoinen kaupunki -hanke
Seinäjoen museot

Seinäjoki

Seinäjoki on kaupunki Etelä-Pohjanmaalla.
Seinäjoen kylästä tuli kauppala vuonna 1931.
Seinäjoen kauppalasta tuli kaupunki vuonna 1960.

Seinäjoen kaupunki kasvoi nopeasti
rautatieaseman seudulle.
Tehtaat, kaupat ja matkustajat
tarvitsivat junaliikennettä.

Kaupunkiin on liittynyt myöhemmin naapurikuntia:
Peräseinäjoki, Nurmo ja Ylistaro.

Seinäjoella on paljon yrityksiä, kauppoja ja palveluita.
Yritykset liittyvät usein maatalouteen ja ruokaan
tai rakentamiseen.
Seinäjoella toimii suuri sairaala.
Seinäjoella on myös paljon suuria tapahtumia:
urheilua, autoilua ja musiikkia.

Tarina

Memo-koira AIKAmoisessa kaupungissa

Tarinassa lukija tutustuu ammatteihin Memo-koiran kanssa.
Samalla kerromme Seinäjoen historiasta.
Memo-koiran ideointiin osallistuivat Saima-päiväkodin lapset.

Tarinan piirroshahmojen avulla haluamme kertoa,
että on olemassa monenlaisia ihmisiä.
Haluamme myös korostaa ihmisten välistä tasa-arvoa.
Nämä asiat eivät ole aina olleet tavallisia työelämässä.

Terve!
Minä olen Memo.
Lähde mukaani AIKAmoiseen kaupunkiin!
Katsotaan, löytyykö minulle täältä töitä.

Olen käynyt tässä kaupungissa
vuosia sitten.
Silloin kadotin palkinnon,
jonka voitin haukkukisoissa.
Se oli kultainen luu.
Autatko minua löytämään sen?

Memo tapaa veturinkuljettajan.

- Minäkin rakastan vauhtia,
voisin olla hyvä veturinkuljettaja,

Memo tuumii.

- Tärkeintä on, että matkustajat pääsevät turvallisesti perille,
veturinkuljettaja muistuttaa.

- Vai niin, oletko nähnyt kultaista luuta?

Memo kysyy.

- Mikä se on? veturinkuljettaja ihmettelee.

VETURINKULJETTAJA

Veturinkuljettajan täytyy olla

huolellinen ja tarkka,

sillä junat ovat isoja ja painavia.

Kuljettajalla oli ennen työpari.

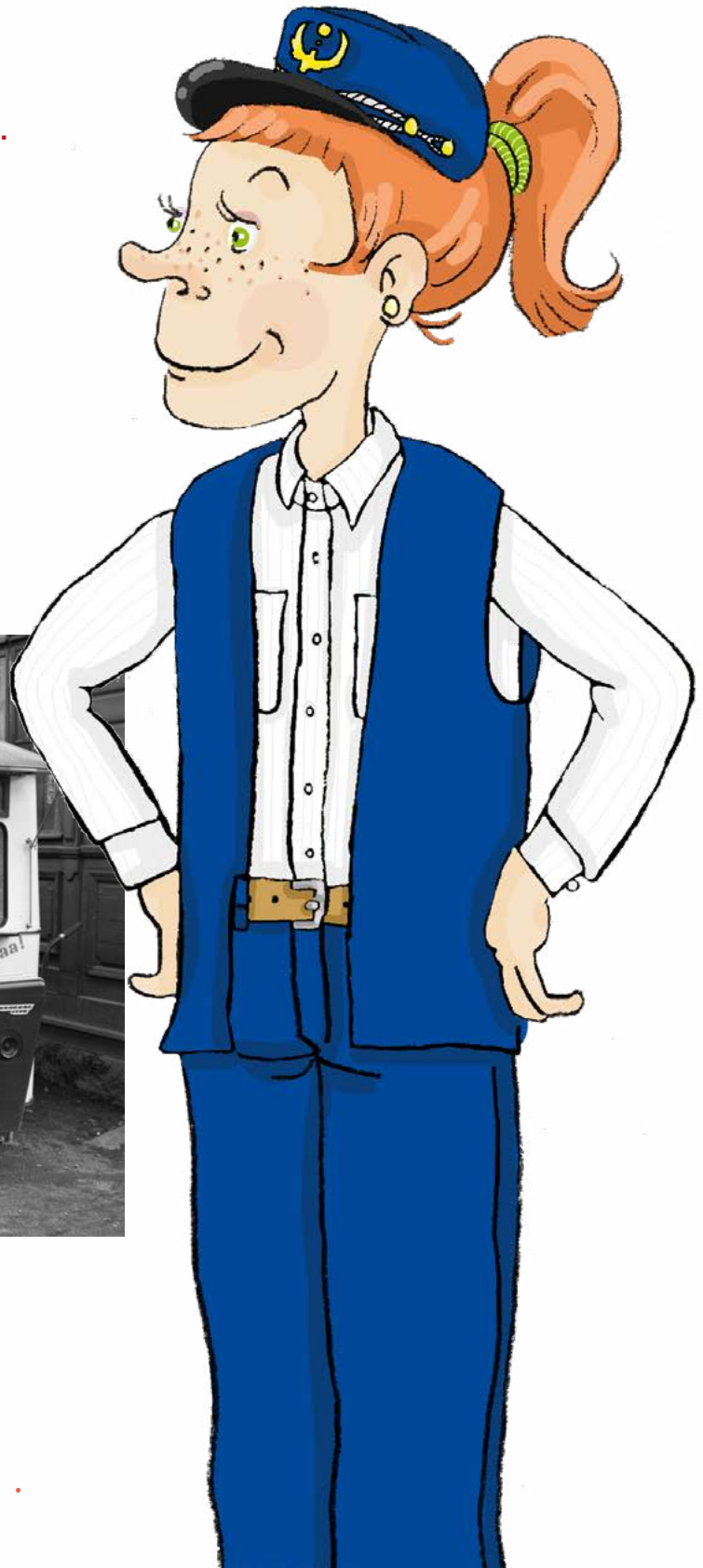
Nykyisin kuljettaja on ohjaamossa yksin.

Hänellä on apunaan tietokoneet.

1960-luvulla Seinäjoen aseman makkarakojusta
sai ostaa Itikan tehtaan makkaraita.

Kuva kuuluu Valokuvaamo Railan kokoelmiin,
Seinäjoen museoiden arkistoon.

1.

2.

3.

1. Seinäjoen ensimmäinen rautatieasema valmistui vuonna 1883.
Kuva kuuluu Seinäjoen museoiden arkistoon.

2. Vanhan aseman tilalle valmistui uusi asema vuonna 1971.
Siitä tuli Suomen ensimmäinen matkakeskus.

3. Kuvassa on suunnitelma Seinäjoen uudesta asemahallista ja pysäköintitalosta.
Kuvan saimme rakennusalan yritykseltä nimeltä YIT.
Kuvan on tehnyt arkkitehtitoimisto OOEPA.

TIESITKÖ?

Ennen höyryveturit käyttivät polttoaineena puuta tai hiiliä.
Sen jälkeen junat kulkivat diesel-öljyn tai sähkön voimalla.
Ensimmäinen sähköjuna ajoi Seinäjoen asemalle vuonna 1975.

- Haluatko kokeilla esiintymistä?
kulttuurituottaja kysyy.
Totta kai Memo haluaa!
- Kokeillaan varjoteatteria.
Haluan nähdä,
kuinka näyttämö toimii,
kulttuurituottaja ehdottaa.

KULTTUURITUOTTAJA

Kulttuurituottaja suunnittelee ja järjestää tapahtumia, jotka liittyvät kulttuuriin. Tuottaja tekee töitä yhdessä muiden kanssa. Aiemmin tapahtumia järjestivät vapaaehtoiset ihmiset, esimerkiksi kerhoissa ja nuorisoseurantaloilla.

MITÄ ON KULTTUURI?

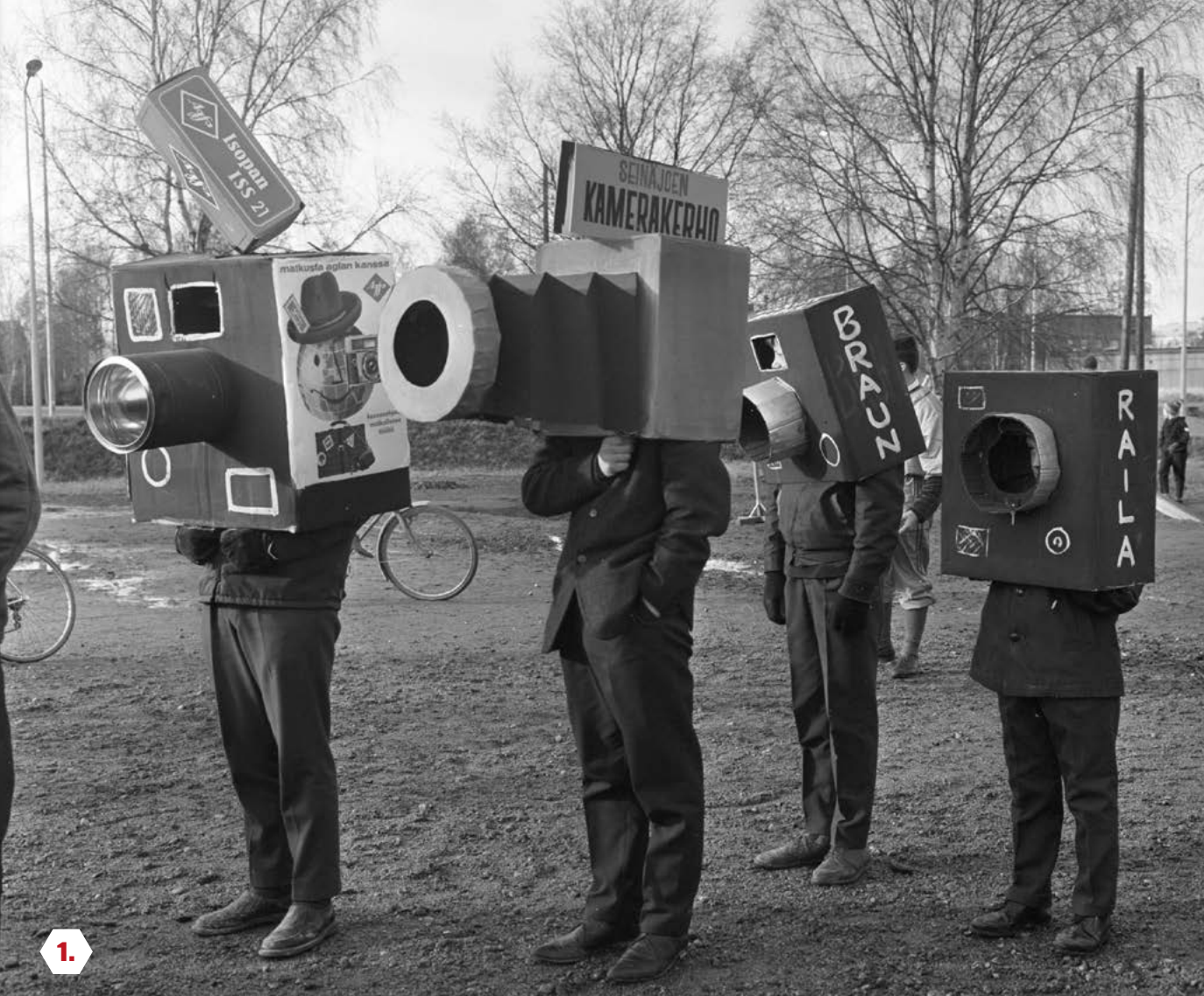
Kulttuuria on kaikki taide ja oikeastaan koko elämäntapamme.

TIESITKÖ?

Provinssirock järjestettiin ensimmäisen kerran Seinäjoella vuonna 1979.
Ensimmäiset Tangomarkkinat järjestettiin vuonna 1985.
Pikkuprovinssi-lastentapahtumia on järjestetty Seinäjoella vuodesta 1995 alkaen.

Mitä muita tapahtumia kaupungeissa on?
Millaisen tapahtuman sinä haluaisit järjestää?

1.

2.

3.

1.

Tapahtuman voi järjestää myös jonkin tärkeän asian puolesta. Seinäjoen Kamerakerhon jäsenet pukeutuivat kameroiksi saadakseen huomiota. Se tapahtui 1960-luvulla.

2.

Seinäjoen Nuorisoseurantalolla järjestettiin tapahtumia ja esityksiä. Rakennus oli aluksi koulu. Se sijaitsi Seinäjoen keskustassa Puskantiellä, nykyisen nuorisokeskuksen vieressä. Rakennus valmistui vuonna 1914. Se purettiin vuonna 1995. Kuvan otti Olavi Laiho vuonna 1979. Kuva kuuluu Seinäjoen museoiden arkistoon.

3.

Yleisö seuraa esitystä Taide- ja kulttuurikeskus Kalevan Navetassa Seinäjoella. Kuvan otti Tanja Korpela.

- Tämä työ taitaa olla yhtä herkkua,
Memo sanoo leipurille.

- Haluatko maistaa pullaa?

leipuri kysyy.

Arvatkaa vaan, tahtooko Memo!

LEIPURI

Leipuri leipoo ja paistaa,
koristelee ja asettelee leivonnaisia esille.
Joskus täytyy myös tilata jauhoja tai
kunnostaa leipomon laitteita.
Leipuri pitää leipomon aina siistinä.
Aiemmin taikinan teko vaati käsivoimia,
nykyään koneet helpottavat leipurin työtä.

TIESITKÖ?

Leipuri voi omistaa oman leipomon tai kahvilan.

Millainen olisi sinun leipomosi?

Seinäjoella toimi Majalan leipomo vuosina 1947–1992.
Kuvassa leipurit täyttävät sikanisuja hillolla.

Osaatko eteläpohjalaista murretta?
nisu = vehnä ja vehnästä leivottu pulla
sikanisu = possumunkki
ankkastukki = letitetty pullapitko
kropsu = pannukakku

TIESITKÖ?

Penkolla suunniteltiin esimerkiksi uppoamaton postilinja-auto rannikon jääteitä varten. Siellä suunniteltiin myös Suomen ensimmäinen asuntovaunu!

Seinäjoella toimi autokoritehdas Penko Oy vuosina 1941–1985. Tehtaalla rakennettiin autokoreja metallista ja myös vanerista! Kuvassa on Penko Oy:n valmistama kauppa-auto 1960-luvulla.

Memo tapaa autoinsinööriin.

- Olisiko täällä töitä minulle? Memo kysyy.
- Jos osaat suunnitella linja-auton, joka kelluu, saat heti töitä, autoinsinööri lupaa.
- Muistinkin juuri, että olen etsimässä luuta, Memo vastaa ja jatkaa matkaansa.

AUTOINSINÖÖRI

Autoinsinööri tuntee autot hyvin.

Hän tietää, miten ne toimivat ja kuinka niitä voi korjata ja parannella.

Hän osaa suunnitella aivan uudenlaisia autoja erilaisiin tarpeisiin.

Nykyään on tärkeää suunnitella liikennevälineitä, jotka eivät saastuta ympäristöä.

1.

1. Seinäjoen kaupungintalo ja Lakeuden Ristin kirkko ovat osa arkkitehti Alvar Aallon suunnittelemaa hallinto- ja kulttuurikeskusta. Aalto-keskus rakennettiin vuosina 1960–1987.

2.

2. Arkkitehtitoimisto JKMM suunnitteli Seinäjoelle uuden kirjaston. Apila-kirjasto valmistui Aalto-keskuksen viereen vuonna 2012. Kuvan otti Henri Saranpää.

Memo on päässyt arkkitehdin apukoiraksi. Hänen tehtävänsä on kävellä torilla. Arkkitehti katselee ja miettii. Hän suunnittelee uutta rakennusta ja haluaa, että se on juuri oikeassa paikassa kulkuväyliin nähden.

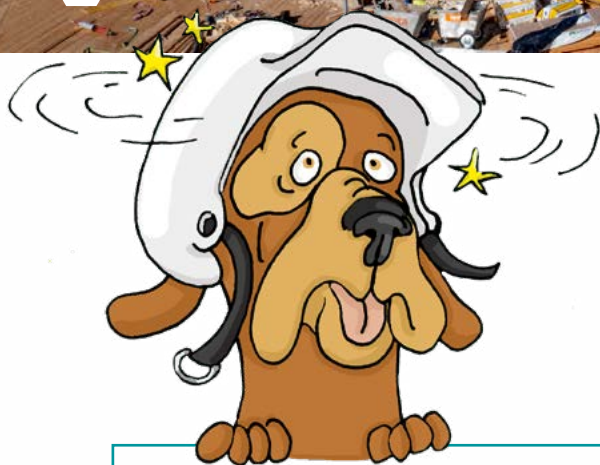
ARKKITEHTI

Arkkitehti suunnittelee rakennuksia ja rakennettuja ympäristöjä. On tärkeää, että uusi rakennus sopii ympäristöönsä ja käyttäjälleen. Ennen suunnitelmat piirrettiin kynällä paperille, nykyään ne tehdään usein tietokoneella.

TIESITKÖ?

Seinäjoen kaupunginteatterin rakentamista johti arkkitehti Elissa Aalto. Elissa oli Alvar Aallon työpari ja puoliso. Hän johti arkkitehtitoimistoa Alvarin jälkeen.

HUOMASITKO?

Kuvan alareunassa näkyy punaruskea Talvitien talo. Se on rakennettu jo vuonna 1925.

1. Kuvan nosturi on Seinäjoen keskustassa, uuden elokuvateatterin työmaalla vuonna 2021. Kuljettaja on melkein yhtä korkealla kuin Lakeuden Ristin kellotorni. Kellotorni valmistui vuonna 1960 ilman nosturia! Kuvan omistaa Ilkka-Pohjalainen, sen on ottanut Jaakko Elenius.

**Memo on kiivennyt nosturiin.
Hän tähyilee alas.
Näkykö kultaista luuta?
Nosturinkuljettaja alkaa siirtää
isoa rakennuspalkkia.
Memoa huimaa.
Nyt on parasta laskeutua maan kamaralle!**

NOSTURINKULJETTAJA

Nosturinkuljettaja tekee työtään korkealla kaupungin yläpuolella. Nosturin avulla hän siirtelee painavia kuormia. Ennen koneita isot kuormat siirrettiin hevosten tai ihmisten voimalla.

- Onpa paljon johtoja! Memo ihmettelee.

- Älä vain koske!

Siellä kulkee sähköä, sanoo asentaja.

Memo katsoo asentajaa ihaillen.

Kuinka joku voi tietää sähköstä,
vaikka se on näkymätöntä!

ASENTAJA

Sähköasentaja asentaa sähkölaitteita ja sähköjohtoja.
On tärkeää, että sähkö kulkee niissä turvallisesti.

Putkiasentaja asentaa ja korjaa putkia.
Niitä pitkin taloissa kulkee lämpö, ilma ja vesi.

Puhelinasentaja rakentaa, korjaa ja asentaa
puhelinlinjoja ja -laitteita.
Hän tutkii, kuinka uudet laitteet toimivat.

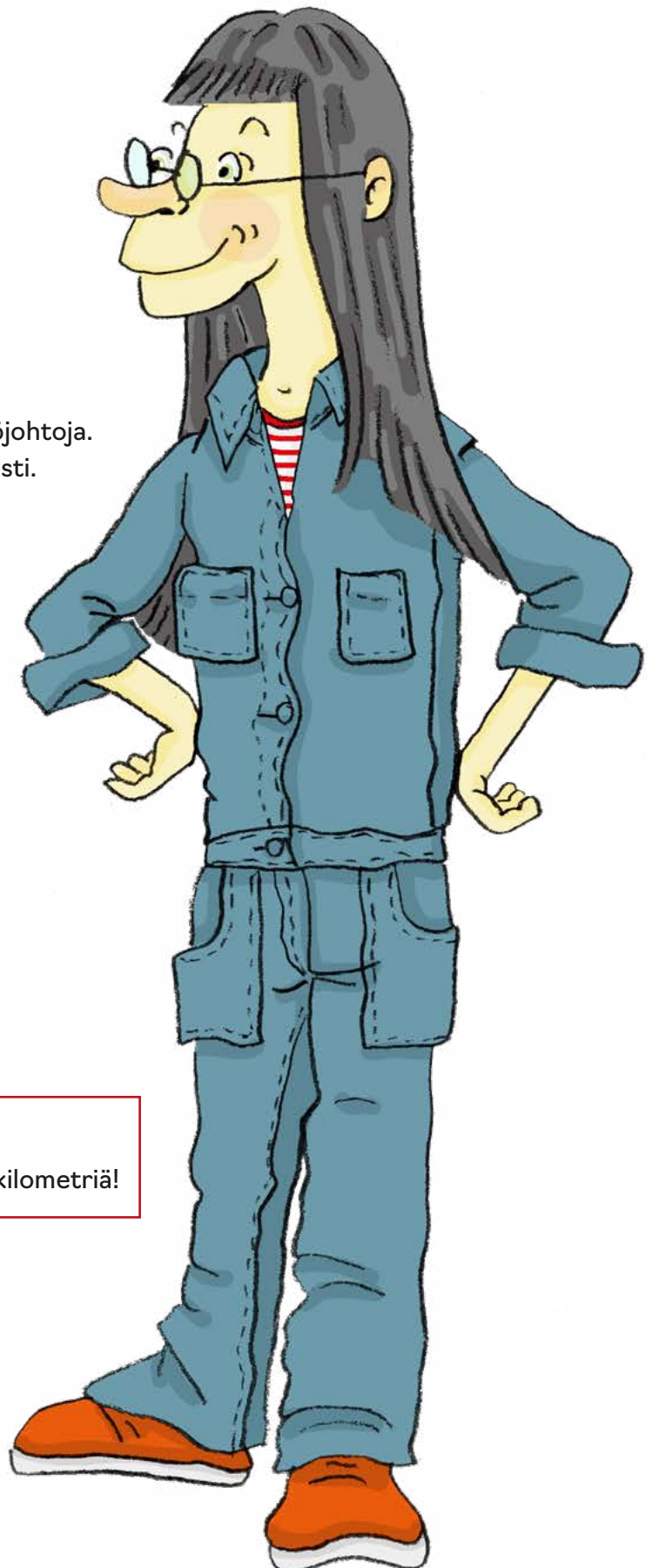
Puhelinasentajat tekivät ennen paljon
pylväs- ja mastotyötä.

Nykyisin puhelin- ja sähkölinjoja
asennetaan usein maan alle.

Jos asentaja kiipeää korkealle,
hän käyttää aina turvalaitteita ja kypärää.

TIESITKÖ?

Päävesijohdon pituus Seinäjoella on jopa 120 kilometriä!

1.

2.

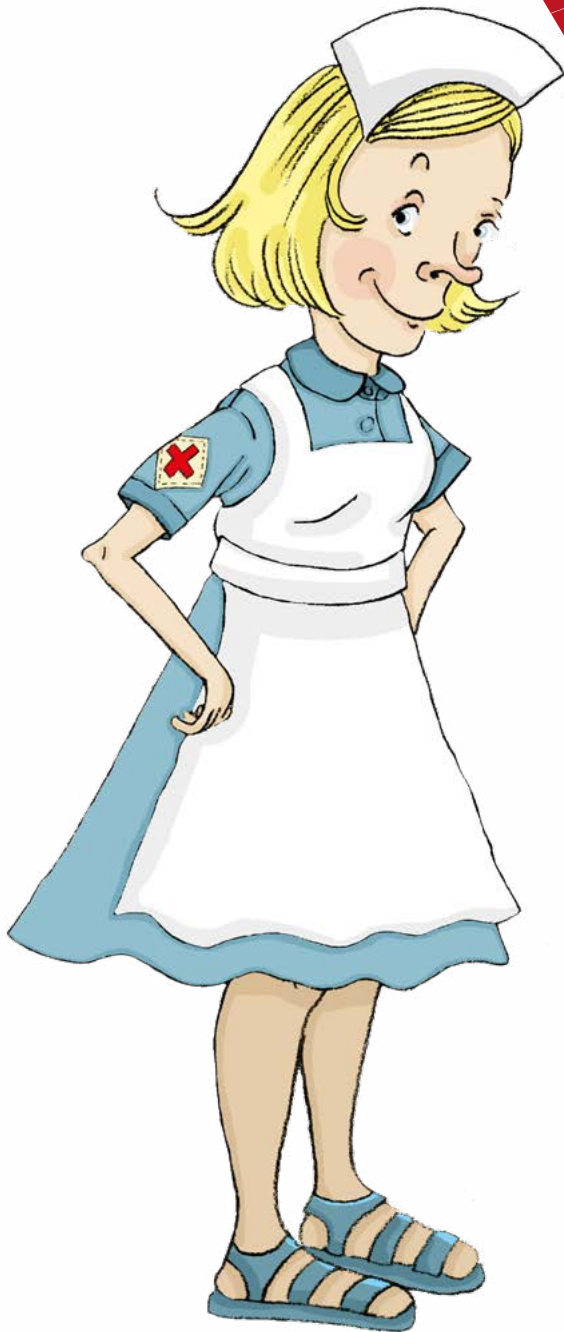

3.

1. Sähköasentajat ovat kiivenneet sähköpylvääseen siirtämään sähkölinjaa. Ensiksi he ovat katkaissheet sähkövirran. Kuva on otettu 1980-luvulla. Kuva on lainattu Seinäjoen Energian arkistosta.

2. Kuvassa näkyy Jouppilanvuoren linkkimasto. Masto oli tärkeä jo 1960-luvulla. Se kuului Etelä-Pohjanmaan Puhelin Oy:lle. Jos maston antenni tai johto vioittui, suuri alue jäi ilman puhelinyhteyksiä. Asentaja kiipesi korjaamaan vian vaikka pimeässä myrskyssä.

3. Kuvassa asennetaan Seinäjoen kaupungin päävesijohtoa 1960-luvulla. Kaupungin juomavesi otettiin aikaisemmin kaupungin läpi virtaavasta Seinäjoesta. Keväällä 1994 puhdas vesi saatiin uusia putkia pitkin Kauhajoen pohjavesistä.

- Haluatko, että sinulle tehdään terveystarkastus? terveydenhoitaja kysyy Memoilta.
- Siis mitataan ja punnitaan päästä häntään asti? Memo kysyy.
- Juuri niin ja vähän muutakin, terveydenhoitaja vastaa.
- Ei kiitos, etsin vain kultaista luuta.
- Röntgenkuvassa se voisi näkyä, terveydenhoitaja arvelee.

TERVEYDENHOITAJA

Terveydenhoitaja työskentelee sairaalassa, terveyskeskuksessa, neuvolassa tai koulussa. Neuvolassa terveydenhoitaja seuraa, kuinka lapsi kasvaa ja kehittyy. Hän keskustelee ja auttaa koko perhettä voimaan hyvin. Joskus tarvitaan lääkärin apua.

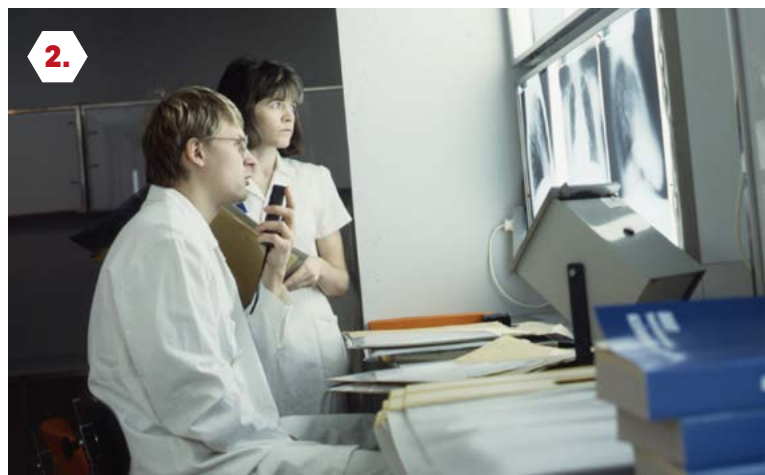
TIESITKÖ?

Seinäjoella neuvolan terveydenhoitajat kulkivat ennen polkupyörällä. Niin he pääsivät nopeasti kotikäynneille. Nykyisin lapset tuodaan terveydenhoitajan luokse neuvolaan.

1.

1. Seinäjoella on toiminut useita sairaaloita. Kuvan suuri lääninsairaala valmistui vuonna 1931. Törnävän sairaala rakennettiin jo vuonna 1923. Keskussairaala puolestaan rakennettiin 1970-luvulla.

2.

2. Seinäjoen keskussairaalan lääkäri ja hoitaja tutkivat röntgenkuvia.

Seinäjoella oli ennen paljon pieniä kauppia. Kuvassa on Ahti Pertun Urheiluliike Kalevankadulla 1960-luvulla.

Kyljykset ja makkara tuoksuvat herkullisilta.

- Olisipa ihanaa olla kaupassa töissä!

Tarvitaanko täällä apulaista?

Memo kysyy kauppiailta.

- Ei juuri nyt, mutta kysy huomenna uudestaan, kauppias vastaa.

KAUPPIAS

Kauppias hankkii myytäväksi tuotteita, joita ihmiset tarvitsevat.

Tuotteet täytyy myös hinnoitella ja järjestellä hyllyihin.

Tuotteita on nyt paljon enemmän kuin ennen.

Ennen kauppias ojensi tuotteet tiskin takaa.

Nykyään asiakas valitsee tuotteet itse kaupan hyllyiltä.

Ostokset voi nykyisin tehdä ja tilata kotiin myös internetistä.

Pinaattilätyt vilistävät silmissä.
Memo seisoo liukuhihnan ääressä.
Mitä pitikään tehdä?
Memo muistaa,
että lätyt piti muotoilla luun muotoisiksi.
Laadunvalvoja liukuhihnan toisessa päässä
on aivan eri mieltä.

LAADUNVALVOJA

Tehtaan laadunvalvoja huolehtii,
että tuotteet valmistetaan oikealla tavalla.
Hän esimerkiksi mittaa tuotteiden lämpötiloja
ja ottaa näytepaloja tutkittavaksi.

Valmistuslinjalla tuote valmistuu
monessa vaiheessa.
Linjalla jokainen työntekijä huolehtii
omasta tehtävästään.

Tutkijat ja tuotekehittäjät suunnittelevat
uusia ja parempia tuotteita.
Nykyisin on tärkeää ottaa huomioon myös se,
kuinka tehtaan toiminta vaikuttaa
ympäristöön ja eläimiin.

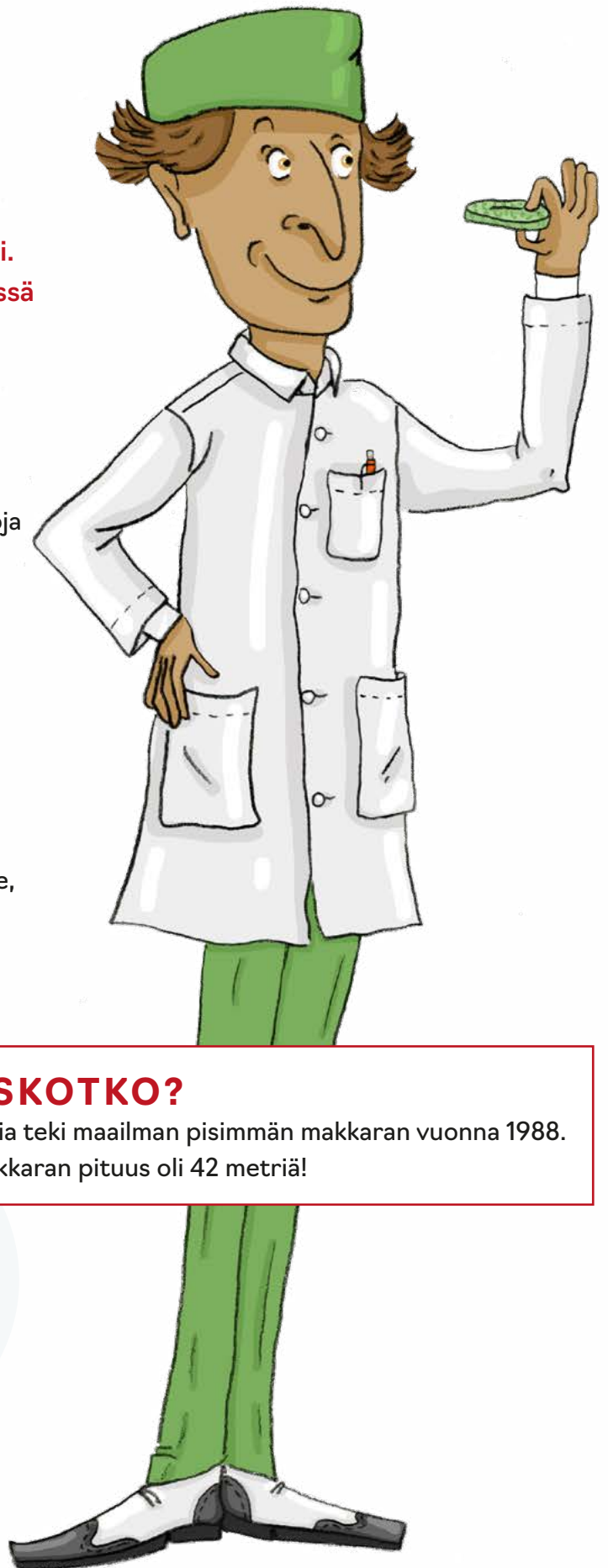
TIESITKÖ?

Seinäjoella Itikan makkaratehtaalla
on valmistettu makkaroita jo vuonna 1917.
Itikan nimeksi tuli myöhemmin Atria.

USKOTKO?

Atria teki maailman pisimmän makkaran vuonna 1988.
Makkaran pituus oli 42 metriä!

Osaatko eteläpohjalaista murretta?
itikka = lehmä tai hyttynen

1.

2.

1.

Seinäjoen Maitojalosteen meijeritehtaalla valmistetaan voita 1960-luvulla. Maitojalosteen nimeksi tuli myöhemmin Valio.

2.

Seinäjoen Nurmossa on Atrian suuri liha- ja ruokatehdas. Atrian tehtaalla valmistetaan esimerkiksi pinaattilettuja ja makkaroita.

Seinäjoen Ylistaron Wanhalla Markilla on eläinten vanhainkoti. Siellä voi käydä tutustumassa hevosiin tai vaikka lampaisiin. Wanha Markki on perustettu 1999. Kuvan omistaa Seinäjoen kaupunki.

Kylläpä karva pölisee!

Memo auttaa hevosenhoitajaa harjaamaan hevosta.

Seuraavaksi pitää puhdistaa kaviot.

Memon mielestä hevosella on kyllä liian isot ja painavat tassut.

Hevosta naurattaa.

HEVOSENHOITAJA

Hevosenhoitaja huolehtii siitä,

että hevosella on kaikki mitä se tarvitsee.

Hevonen tarvitsee liikuntaa, seuraa, ruokaa, ja puhtaan kodin eli tallin.

Aiemmin hevoset tekivät maatilan töitä ja kuljettivat kuormia.

Tänä päivänä hevosen kanssa voi esimerkiksi harrastaa ratsastusta.

TIESITKÖ?

Kun ihminen huolehtii eläimistä, se voi auttaa myös ihmistä voimaan hyvin.

Memoa väsyttää.

Hän istahtaa maahan ja huokaisee.

Kultaista luuta ei ole löytynyt.

Hetkinen!

Houkutteleva tuoksu

leijuu Memon kuonoon.

Onko luu jossain lähellä?

• TYÖPAJAT

AlKAmainen kaupunki -hankkeen työpajoissa tutustuttiin Seinäjoen kaupunkihistorian ammatteihin ja ilmiöihin. Se tehtiin käsityön, kuvataiteen sekä teatterin ja elokuvan keinoin. Työpajoihin osallistui 12 päiväkotiryhmää ja koululuokkaa eri puolilta Seinäjokea.

Halusimme tavoittaa lapsia koko Seinäjoen alueelta. Siksi järjestimme työpajoja erityisesti Nurmon, Ylistaron ja Peräseinäjoen alueilla.

Saimme Seinäjoen opettajilta tietoa siitä, millaiset työpajat toimivat käytännössä. Lastenkulttuurikeskus Louhimolta saimme suosituksia työpajojen ohjaajista.

Suunnittelimme työpajat yhdessä ohjaajien kanssa. Annoimme työpajoihin museolta Seinäjoen historiaan liittyvää tietoa, kuvia ja esineitä. Käytimme työpajoissa myös tarinoita ja muistoja, joita olimme saaneet eri alojen ammattilaisilta. Ohjaajat suunnittelivat työpajojen luovan toiminnan.

Kun aloitimme työpajat kouluissa ja päiväkodeissa, museon työntekijä avusti ohjaajaa ja kertoi Seinäjoen historiasta. Myöhemmin ohjaaja toimi itsenäisesti.

Jokaisessa pajassa oli oma ohjaaja eli työpajaohjaaja. Lisäksi päiväkotien ja koulujen työntekijät toimivat valvojina ja auttoivat lapsia tehtävien tekemisessä.

Pajoissa käytimme koulujen ja päiväkotien älytauluja ja ipad-tabletteja.

KÄSITYÖPAJA

Käsityöpaja sopi esikouluikäisille ja ykkös- ja kakkosluokkalaisille.

Pajan aiheena olivat perinneleivonnaiset ja kulttuurien kohtaaminen.

Ohjaajana toimi Käsityö- ja muotoilukoulu Näpin opettaja Hanne Katajamäki.

Suunnitteluun osallistui rehtori Anne Honkala.

Työpajan kesto oli 45–60 minuuttia.

Työpajassa huovutettiin villasta huovutusneulalla tai neulottiin askarteluhuovasta jokaiselle oma kropsupala tai karjalanpiirakka.

Työpajassa keskusteltiin eri alueiden perinneleivonnaisista, kropsusta ja karjalanpiirakasta.

Samalla juteltiin siitä, millaista on tutustua uusiin tai vieraisiin tapoihin.

perinneleivonnainen = leivonnainen, jota on tehty alueella kauan.

kropsu

Kropsu, eli "ropsu", on eteläpohjalainen perinneleivonnainen.

Sitä kutsutaan myös pannukakuksi.

Kropsua valmistettiin ennen nuotioilla tai maatalojen suurissa leivinuuneissa.

Nykyisin kropsu on usein makea herkku, jota syödään marjojen tai hillon kanssa.

karjalanpiirakka

Karjalanpiirakka on Karjalan perinneleivonnainen.

Siinä on riisiä ja taikinakuori.

Piirakoita tehdään ja syödään nykyisin eri puolilla Suomea.

1.

TUNNISTATKO?

Kuvassa on kaksi 1940-luvulla rakennettua kerrostaloa, Kropsulinna ja Piirakkalinna.

Ne sijaitsevat Seinäjoella Ruukintiellä.

Kropsulinnan asukkaat olivat kotoisin Pohjanmaalta.

Piirakkalinnan asukkaat muuttivat toiselta puolelta Suomea, Karjalasta.

Talojen asukkaat tekivät töitä, jotka liittyivät rautateihin.

Kuvan otti Erkki Rinne.

Kuva kuuluu Seinäjoen museoiden arkistoon.

1.

Kuvassa on lasten tekemiä leikkiipiirakoita.

Kuvan otti Hanne Katajamäki.

2.

Seinäjoella toimi ennen Balmerin leipomo.

Kuvassa leipomon työntekijät valmistavat karjalanpiirakoita liukuhihnalla vuonna 1979.

KUVATAIDEPAJA

Kuvataidepaja pidettiin esikouluikäisille ja ykkös-kakkosluokkalaisille. Aiheena oli hevosen työ kaupungin historiassa ja tunteiden ilmaisu. Ohjaajana toimi kuvataiteilija ja opettaja Minna Bengs. Kuvataidepajan kesto oli 45–60 minuuttia.

Kuvataidepajassa katseltiin kuvia hevosista. Samalla keskusteltiin, millaista hevosen työ oli ennen maalla ja kaupungissa. Sen jälkeen tunnusteltiin ja kokeiltiin vanhoja esineitä. Miltä tuntuvat länget, joita hevonen käyttänyt peltotöissä? Miltä tuntuu istua satulassa?

Ohjaaja jakoi jokaiselle lapselle oman kaverihevosen nimen. Keskusteltiin siitä, mitä nimet voisivat tarkoittaa. Mietittiin myös sitä, miten hevonen näyttää tunteensa. Miltä hevonen näyttää iloisena? Miltä hevonen näyttää surullisena tai pelokkaana? Kuinka me ihmiset näytämme tunteemme? Lopuksi lapset tekivät kaverihevosen muotokuvan. Hevosen sai tehdä paperille, jossa on valmiina hevosen muoto. Hevosen sai myös piirtää itse.

1.

1. Kuvassa on yksityiskohta lasten tekemistä hevosista. Lapset kertoivat tekemistään hevosista esimerkiksi näin: "Mun hevonen ei oo työhevonen. Se on yksisarvinen!" "Tämän nimi on Lohdutus. Sen päälle sataa lunta."

2. Seinäjoen rannalla vanhan vesitornin vieressä sijaitsi ennen juomatehdas nimeltä Mallaskosken Tehtaat. Samalle paikalle rakennettiin uusi tehdas Mallaskosken Panimo vuonna 1997.

3. Vanhan juomatehtaan kuormia kuljetti hevonen, jonka nimi oli Tiltu. Kuvat 2. ja 3. kuuluvat Veikko Walleniuksen yksityiskokoelmaan.

2.

3.

TEATTERI-ILMAISUN TYÖPAJA

Teatteri-ilmaisun työpaja pidettiin kolmas–kuudesluokkalaisille oppilaille. Aiheena olivat Seinäjoen ammatit ja ilmiöt, improvisaatio ja ilmaisutaito. Ohjaajana toimi teatteriohjaajaksi opiskeleva Salla Honkanen. Työpajan kesto oli 45–60 minuuttia.

Teatteri-ilmaisun työpajassa tehtiin helppoja harjoituksia. Harjoituksissa ei käytetty paljon sanoja. Sen sijaan liikuttiin ja kuviteltiin. Harjoitukset kehittivät oppilaiden kykyä ymmärtää toista ihmistä ja tämän tunteita. Tarkoitus oli, että oppilas oppi arvostamaan itseään ja omaa tapaansa tehdä asioita. Harjoituksiin liitettiin esimerkkejä ammattilaisten tarinoista.

Esimerkki harjoituksesta

Oppilaat kävelivät tilassa paikasta toiseen. Samalla he näyttelivät ohjaajan ohjeiden mukaisesti.

Kävele kuin veturinkuljettaja

- joka on juuri saanut arvokkaat työvaatteet: lakin, takin ja kravatin
- jonka kyydissä on arvokas lasti, paljon matkustajia, aikuisia ja lapsia
- joka tarkkailee koko ajan raiteita – vaikka tulee pimeää ja häntä väsyttää
- joka on yksinäinen ja tylsistynyt
- joka unelmoi aivan toisenlaisista töistä
- joka ilahtuu sinisistä jouluvaloista keskellä pimeää metsää
- joka jarruttaa tarkasti ja tuo arvokkaan lastin turvallisesti perille.

Kävele kuin leipuri

- joka opiskeli mekaanikoksi, mutta päätyi töihin perheensä omistamaan leipomoon
- joka huomaa, että leipomossa tarvitaan mekaanikon taitoja
- joka keksii aivan uuden tavan paistaa munkkeja.

ELOKUVAILMAISUN TYÖPAJA

Elokuvailmaisun työpaja suunnattiin kolmas–kuudesluokkalaisille oppilaille. Työpajan aiheena olivat elokuvan juoni ja ammattitarinat Seinäjoella. Ohjaajana toimi elokuvaan perehtynyt kulttuurituottaja Toni Annala. Työpajan kesto oli kaksi kertaa 45 minuuttia.

Elokuvailmaisun työpajassa ohjaaja esitteli elokuvan tekemisen vaihteita. Ohjaaja ja oppilaat tarkastelivat vanhoja kuvia ja tutustuivat neljään ammattitarinaan. Oppilaat kirjoittivat pienessä ryhmässä elokuvan käsikirjoituksen, joka liittyi esiteltuihin ammatteihin. He näyttelivät ja kuvasivat tableteilla lyhyen elokuvallisen tarinan. Oppilaat muokkasivat elokuvaa itse tai ohjaajan avustuksella. Lopuksi he esittivät elokuvansa muille.

Orffit

MUSIIKKI

AIKAmoinen kaupunki

Lastenmusiikkiorkesteri Orffit
eli Hannu Sepponen, Matti Pollari ja Kimmo Ojala
tekivät lauluja AIKAmoisesta kaupungista.
Annoimme heille museolta tietoa työpaikoista ja ammateista,
joita Seinäjoella on ollut.
Kerroimme heille tarinoista ja kokemuksista,
joita olimme keränneet eri alojen ammattilaisilta.
Orffit liittivät lauluihin omia mielikuviaan ja muistojaan
Seinäjoesta tai kaupunkielämästä yleensä.
Näin syntyi Orffien AIKAmoinen kaupunki,
joka muistuttaa hiukan Seinäjokea.

Millaisia töitä tai ammatteja löydät lauluista?

Löydätkö lauluista
Seinäjokeen tai Etelä-Pohjanmaahan liittyviä asioita?

Kuuntele levy täältä:

YouTube:

https://www.youtube.com/playlist?list=OLAK5uy_nbWW-gP9wPhaGalru6LyaA2pOBRyPH0r4

Spotify:

<https://open.spotify.com/album/0wN4njhrNnkPb23pVztsg4>

1. Aikamoinen kaupunki

Sävelen ja sanat teki Hannu Sepponen

Minä tahdon aikamoiseen kaupunkiin,
minä lähden aikamoiseen kaupunkiin.
On latomeren keskeltä aarre löytynyt,
se on Seinäjoki ennen, se on Seinäjoki nyt.

Ehkä tahdot aikamoiseen kaupunkiin,
ehkä lähdet aikamoiseen kaupunkiin.
On latomeren keskeltä aarre löytynyt,
se on Seinäjoki ennen, se on Seinäjoki nyt.

On siellä meidän sukupuu
ja Memo-koiran luu
ja kantakirja Mansikilla – muu.
On siellä vanha sekä uus
ystävyys ja tuttavuus
ja Memo-koiran hännän heiluvuus.

Jos tahdot aikamoiseen kaupunkiin,
niin lähdet aikamoiseen kaupunkiin.
On latomeren keskeltä aarre löytynyt,
se on Seinäjoki ennen, se on Seinäjoki nyt.

On siellä kirjastot ja muut,
museot ja koivupuut
ja d-kirjaimella hankaluus.
On siellä pelimannisuus,
tango, rokki sekä blues
ja pohjalainen katu-uskottavuus.

2. Matin junamatka

Sävelen ja sanat teki Hannu Sepponen

Seinäjoen asemalla junan pilli vislaa,
kun komiasti matkaan lähärettiin.

Kuljettaja vauhtia lisää varovasti,
ettei Matin eväspullo kaadu.

Konduktööri kyselöö, notta mihin matka,
ja Matti sanoo, notta Tampereelle.

Konduktööri huokaa, notta kävi huono tuuri,
kun tää juna menöö toiseen suuntaan.

Matti vastaa siihen sitten, nottei yhtään haittaa,
kun on niin tasaanen kyyti.

Vaan Lapuan kohoralla junaa vaihtaa matti
ja lähtöö nyt Tampereen suuntaan.

Seinäjoen asemalla juna hetken huilaa,
ja Matti pois junasta nousoo.

Hyvä oli reissu ja evähäkin syötiin,
ja uutta aina reissatessa oppii.

Toiset menöö Lapualle ja toiset Tampereelle,
mutta Seinäjoki on passeli mulle!

Kiitoksia vielä junankulijettajalle,
kun se on niin tarkka ja viksu!

Hyvät matkustajat!

**Mielikuvitusjuna täältä ihan minne vaan
lähtee ihan koska tahansa
ihan miltä raiteelta vaan!**

3. Arkkitehti

Sävelen ja sanat teki Kimmo Ojala

Suunnitellaan tämä talo
tällä kertaa näin,
ett' laitetaankin siihen osat
vähän toisin päin.

Jos ikkunoista kestävästä
tehtäis katotkin.
Poistettaisiin ovet,
seinät, verhot, matotkin.
Saunan lauteiltakin voisi
silloin heiluttaa
naapureille terveiset
ihan milloin vaan.

Kai arkkitehti joskus
vähän hassutella voi,
kunhan lämpö tulvii sisään
ja ovikello soi!

Ja kun vaan ikkunasta näkyy
Lakeuden Risti suuri
ja pellot, jotka jatkuu
silmäkantamattomiin,
Alvar Aallon talot ja sukupuun juuri,
on kaikki hyvin niin.

Suunnitellaan tämä talo
tällä kertaa näin,
ett' laitetaankin siihen osat
vähän toisin päin.

Jos ikkunoista tehtäis
savupiiput, lattiat,
vois kaikki nähdä, kuinka
kokin puurokattilat
silloin tällöin, aamuin illoin,
yli kiehahtaa.
Tai kun talon väki joskus
piirileikkiin tanssahtaa.

Kai arkkitehti joskus
vähän hassutella voi...

4. Pinaattilättytehtaassa

Sävelen ja sanat teki Hannu Sepponen

Pinaattilättytehtaassa
olin töissä nuorena poikana.
Isä kertoi mulle näin
ja jatkoi eteenpäin:
Piti laskea kymmeneen!
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Lätyt rasiaan – se kuului asiaan,
aina uudestaan!

Pinaattilättytehtaassa
olin töissä liukuhihnalla.
Isä kertoi mulle näin
ja jatkoi eteenpäin
– piti laskea kymmeneen!
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Lätyt rasiaan!
Se kuului asiaan,
aina uudestaan!

Pinaattilättytehtaassa
olin töissä nuorena poikana.
Isä kertoi mulle näin,
kerran ruokapöydässään
– ja taas laski kymmeneen!
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Lätyt suuhun vaan,
ne yhä maistuu vaan,
aina uudestaan!

5. Pikku-Laurin auto

Sävelen ja sanat teki Hannu Sepponen

Vaari teki vanerista auton aikoinaan
niinpä pojanpoikakin tahtoi auton rakentaa.
Puusta ja metallista Lauri teki sen
auton ympäristöystävällisen.

Nyt Laurin polkuautosta on kumi puhjennut
ja kaurapuromoottorista voima loppunut.
Äidillä on onneksi huoltoasema
ja sieltä kaurapuuroakin saa.

Hiohei, taas pörisee,
Laurin polkuauto hörisee,
läpi lakeuksien ajaa
kuin isoisä aikoinaan.

6. Pientä hässäkkää puhelinvaihteessa

Sävelen ja sanat teki Kimmo Ojala

Halloo, halloo, halloo,
kuuluuko yhtään mittään?

Puhelinvaihteessa on jotain
pientä hässäkkää.
Uusi harjoittelija on siihen ehkä syy.
No mutta huoli pois, kyllä kaikki järjestyy!

- Haloo! Voisitteko yhdistää minut kukkakaupan Helille,
kukkalähetys pitäisi toimittaa kirkolle morsiamelle.
- Hetkinen, yhdistän.

Ei siellä vastannutkaan Heli
vaan kylän konstaapeli.
Mutta kukkaset hääkirkkoon lupasi
hän viedä juu.

- Haloo, voisitteko yhdistää minut putkimies Raimolle,
tällä kaupungintalolla on kaikki viemärit tukossa!
- Hetkinen, olkaa hyvä, yhdistän.

Ei siellä vastannutkaan Raimo
vaan kirkkoherran vaimo.
Mutta viemäreistä tukot lupasi
hän poistaa juu, poistaa kyllä juu.

Halloo, halloo, halloo
kuuluuko yhtään mittään...

- Haloo, voisitteko yhdistää minut näytelmäkirjailija Ilkalle –
teatteri kaipaisi uutta näytelmää syksyn ensi-iltaan.
- Onnistuu kyllä, hetkinen, olkaa hyvä.

Ei siellä vastannutkaan Ilkka
vaan itse Punahilkka.
Mutta käsikirjoituksen lupasi
hän hoitaa juu, hoitaa tietty juu.

- Haloo, voisitteko yhdistää minut autohuollon Pentille,
autoni kaipaisi pikaisesti öljynvaihtoa.
- No mikä ettei, yhdistän, olkaa hyvä.

Ei siellä vastannutkaan Pentti
vaan Suomen presidentti.
Mutta öljynvaihdon toki lupasi
hän hoitaa juu, hoitaa kyllä juu.

Halloo, halloo, halloo...

Mut uusi harjoittelija
vain sanoo juupa-juu.
Näin hyvin tuntemattomatkin
toisiinsa tutustuu.

7. Leipomo

Sävelen ja sanat teki Kimmo Ojala

Tääll' on leipuri hiiva
ja sen apureita kaksi.
Odotellaan pullataikinaa
pian nousevaksi.

Kermakakkuun kermaa
kermaa nenään ja poskeen.
ja joku ehtii aina sormenpäällä
kermakakun pintaa koskeen.

Täältä sitä saa, saa, saa
mahan täydeltä makeaa.

Tullaan, tullaan,
tullaan, tullaan,
tuomaan kakkuja,
tuomaan pullaa.
Mutta unohdeta silti eipä
myös syödä ravitseva voikkuleipä.
Mutta unohdeta silti eipä
myös syödä mamman kunnan
voikkuleipä.

Tääl' on leipuri hiiva
ja sen apureita kaksi.
Nousemassa tän jauhovuoren
uudeksi valtiaaksi.

Munkkirinkilöitä
pyöritellään noilla
veljen bändin rumpalin
rumpukapuloilla.

8. Nosturinkuljettaja

Sävelen ja sanat teki Hannu Sepponen

Tänään on se päivä,
kun mä korkean tornin teen.
Sen lattialle rakennan,
se kohta nousee taivaaseen.
Palikoita yksi kaksi,
monta päällekkäin.
Torni huojuu uhkaavasti
ja kaatuu yllättäin.
Voihan mörköpalikka, voihan mörköpalikka.

Aloitän siis alusta –
niin kuin eilenkin.

Vaikka torni kaatuu,
niin tää homma kiinnostaa.
Ja vielä joskus palikoita
osaan hyvin nostaa.
Ja kun kasvan isommaksi,
niin mä raksalle meen
ja kerrostalon teen!

9. Mummon sähkökitara

Sävelen ja sanat teki Kimmo Ojala

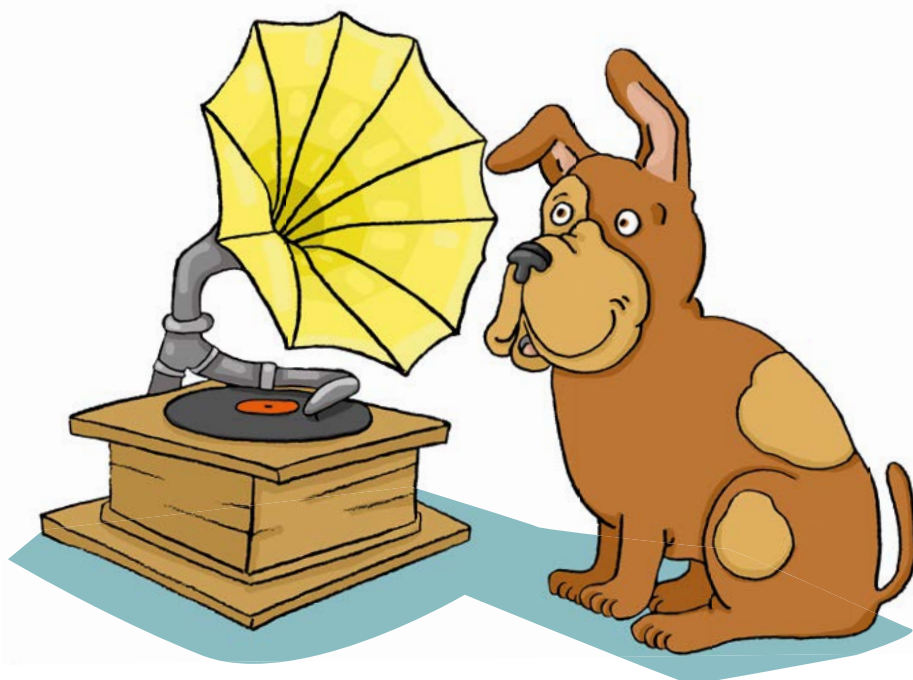
Urkuharmoni on tänään toimeton,
tarpeeksi nyt mummo siitä saanut on.
Myös viulut, mandoliinit, sellot
jouten nurkkaan jäädä saa,
kun mummo virittelee sähkökitaraa.

Sähköasentaja tolppaan nostakaa,
että saadaan virta meidän mummolaan.
Öljy, kivihiili, kaasua
saavat sähkön laulamaan.
Vai vaatiiko tää pientä ydinvoimalaa.

Mummo kaipaa virtaa sähkökitaraan.
Mummo kaipaa virtaa sähkökitaraan.
Ja kun maa, aurinko ja tuuli
ne mummon toiveen kuuli,
ne toivat virran sähkökitaraan.

Vaari käynnistää jo sähköurkujaan,
huutaa yy-kaa-koo-nee jussipaidassaan.
Kahvinkeitin, kattovalo
tuovat pirttiin tunnelmaa.
Ja mummo, joka soittaa sähkökitaraa.

/ c a m / g c /
/ c f / c / f / c / a m / g / f g / c /
/ c f / c / f / c / a m / e m / f g / c /

10. Flunssa

Sävelen ja sanat teki Hannu Sepponen

Yksi yskii yksinänsä,
kaksi köhii keskenänsä,
kolmas tuntee kuumeen nousevan.

Neljäs niistää nenän puolta,
viides kantaa taudin huolta,
kuudes aistii olon tukalan.

Flunssa kaataa koko jengin,
isännän, emännän, rengin.
Melko lailla mieli matala.

Elämä on joskus tätä,
kun ei pöpö rauhaan jätä.
Silloin täytyy mennä neuvolaan
tai lääkäriin ja tietenkin
puhaltaa pipiin pikkuisen,
niin pikkuhiljaa olo helpottuu –
ja hymyyn käypi suu!

Pankkirosmo selällänsä,
polliisikin kyljellänsä.
Ne sairaalassa makaa mahallaan.

Isä, äiti, täti, setä
ei nyt pulaan ketään jätä,
vaikka onkin tauti katala.

Elämä on joskus tätä...

Kesken esityksen lähti,
teatterista kotiin tähti.
Lumikkikin nyt jo sairastaa.

Eipä tauti ketään säästä,
prinssikin hetken päästä
pärskii, turisee ja aivastaa.

Flunssa kaataa koko jengin...

Elämä on joskus tätä...

Lintuflunssa meni ohi,
possunuha hetken sohi.
On autokuume enää vaivana.

11. Kun äiti oli pieni

Sävelen ja sanat teki Hannu Sepponen

Kun äiti oli lapsi,
ei ollut nettiä.
Kun isä oli pieni,
ei ollut kännykkää!

Mitä, mitä, mitä, en voi ymmärtää.
Mitä, mitä, mitä silloin saattoi tehdä.
Mitä silloin oikein kavereiden kanssa tehdä voi,
jos ei pelaa kännykällä taikka tiktokki soi?!

Sen täytyi olla tylsää.
Siis ihan kamalaa.
En tahdo kuulla enempää,
oma padi jo odottaa!

AIKAmoinen kaupunki on Seinäjoen museoiden hanke,
jonka toteutimme vuosien 2021 ja 2022 aikana.
Hankkeessa kerroimme lapsille Seinäjoen historiasta ammattien avulla.

LAPSILLE JA AIKUISILLE

Lukekaa Memo-koiran tarinaa yhdessä.
Tutkikaa, mitä kuvissa tapahtuu.
Kuunnelkaa musiikkia ja lukekaa laulujen sanoituksia.
Keskustelkaa siitä, millaista työ oli ennen.
Kertokaa muistoistanne.
Kuvitelkaa yhdessä, millaista työ voisi olla tulevaisuudessa.
Tutustukaa hankkeen työpajoihin
ja pyytäkää niistä lisätietoa Seinäjoen museoilta.

SEINÄJOEN
MUSEOT

museot@seinajoki.fi
seinajoki.fi/museo